

Q. D. B. V. 7
DISPUTATIO INAUGURALIS

EXHIBENS

HEPATITE
DEFUNCTORUM
EXTISPICIA,

QUÆ

EX DECRETO FACULTATIS GRATIOSÆ
IN ALMA EBERHARDINA

PRÆSIDE

VIRO NOBILISSIMO, EXCELLENTISSIMO,
DN. RUDOLPHO JACOBO
CAMERARIO,

PHIL. & MED. D. Hujusque PRO-
FESSORE PUBL. ORDINARIO CELEBERRIMO,
FACULTATIS SUÆ DECANO SPECTATISSIMO,
PATRONO & PRÆCEPTORE SUO VENERANDO,

PRO GRADU
LICENTIÆ DOCTORALIS

Supremisq; in Medicina Honoribus & Privilegiis
Legitime Consequendis

Publico Examine Eruditorum Proponit

JONAS BRUNNERUS, DIESSENHOFIANO-HELVETIUS,

Ad Diem Decembris
Hor. locoq; solitis, Anno MDCCXVI.

THURING. Univ. Jena. C. G. G. B. P. B. P.

V I R O

Generis Splendore, Munerum amplitudine, Rerum
agendarum Dexteritate Per Illustri

DOMINO

IOHANN. CONRADO

Lib. Baroni De **BRUNN**,

Domino in Hamerstein, Potentissimi Elect. Palatini
Confiliario Intimo, & Archiatro Primario,

Domino Patruo Summa Submissione Venerando.

Magni Parentis Filio Dignissimo,

DOMINO

ERHARDO Lib. Baroni De

BRUNN,

Domino in Hamerstein, in Aula Serenissimi Elect. Palatini
Medico æstumatissimo, Archiatroque Reverendissimi Episcopi
Monasteriensis Famigerantissimo.

DOMINO

ERHARDO BRUNNERO

Physico-Solingenfi, atque Copiarum Sereniff.

Elect. Palat. Medico,

Fratri suo Colendo.

HANC INAUGURALEM DISPUTATIONEM

in

Devoti animi Signum

&

Ulteriorem sui Commendationem submisit dedicat
Summa cum Veneratione Obstetricissimus Cliens

JONAS BRUNNERUS.

Σ. Θ.

Um Inauguralem Disputationem, obtentâ Doctorali post solennia Examinum Licentiâ, Illustris hujus Eberhardinæ statuta jubeant ventilare, elegi Thema eo mihi familiarius, quod ab ipsis praxeos meæ qualiscunque primitiis hauustum, non poterat non amplam disputandi materiam præbere: Liceat igitur, invocato Divino auxilio, proponere Sequentia, eaque Lectoris Benevoli commendare & æquitati ac patientiæ!

CAPITIS PRIMI HISTORICI
CASUS PRIMUS.

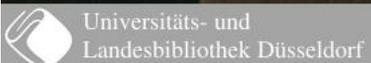
ANNO 1715. M. Aug. uxor pistoris, Cui nomen *Michael Harnharth* / Cum Filio *Michael* / annum agente 16. me Convenère, ut Consilium à me peterent, Circa morbum diuturnum, vel chronicum, quo filius jam tres prope annos valde laborabat. Aspiciens puerum, vidi faciem in solito, & livido cœrulescente quasi colore Suffusam, respirationem anhelosam, thoracem justo elevatiorem, imo totum abdomen valde tumidum, & instar tympani distentum;

A 2

hisce

hisce perspectis, antecedentium explorandorum avidus, ro-
 bam an initium morbi illis non sit notum, qui respondentes aie-
 bant, imo verò Causam hujus morbi illos non latere, à trunco enim
 ligni, quem puer in capite gestabat, decidente in dextrum hypo-
 chondrium, hunc morbum ortum esse, statim enim posthujus lap-
 sum dolorem ferè intolerabilem, in prædicto latere, illum sensibilem
 aliquibus diebus peractis in tantum mitigatum esse dolorem &
 in latere neque livorem, neque ruborem (uti alias à contusione fieri
 solet) apparuisse; Rite igitur omnibus pensatis, morbum pro-
 ascite habebam, nempe juxta sequentem genesin, quod violenta
 illa attritione trunci vasculum unum vel alterum ruptum, & ex-
 pertum fuerit, & sic serum in cavitatem abdominis effundi, & de-
 tilare inceperit, quod jam in tanta quantitate extravasatum, ut ex-
 que illius distensionis abdominis, ac elevationis diaphragmatis
 causa sit, & difficili respirationi ansam dederit, inde morbum nul-
 lam curationem admissurum mecum reputans, judicabam melius
 actum fore, si matrem cum ægro absque remediis dimitterem, ne
 vel protracta diutius curatione, vel subsequenti morte, medici-
 existimatio læderetur; Eram enim memor consilii Beati & Honorati-
 ratissimi Domini Præceptoris mei, D. D. Lavateri Tigurini
 quem ob moram, quam in Angliæ Metropoli traxerat, magni
 ornatu meritis, Anglum in patria vocabant; Ita enim cum ma-
 tri: Si domum aliquando redieris & æger chronico laborans mor-
 bo, quales sunt Hydrops, & scorbutus, te conveniat tuoque utaris
 consilio, dimitte illum si fieri potest absque remediis, hoc respon-
 so, tua remedia, quibus in tali casu uti soleas nondum advenisse
 infelix enim, inquit, ille est, qui talibus praxin suam incipere
 cogitur scandalis, vulgus enim nimis facile dataque opera juncti-
 res medicos diffamare solet, trito de Cœmiterio novo proverbio
 Quæ in viri optimi dixisse memoriam non piget, cum & summam
 ejus eruditionem, & in docendo fidem, post fata etiam non possunt
 non venerari. Monui hinc matrem, me vix posse subministrare re-
 media, malo jam tam altis firmato radicibus, & quasi desperato
 Instabat illa precibus, lachrymisque, ut ægrotum remediis suble-
 vare

vare dignarer, quibus commotus resistere non potui, licet prognosis nihil boni mihi promitteret, quod etiam matri indicabam, nullam nempe spem mihi restitutionis affulgere, ne verò afflictis afflictionem adderem, manum omnino detrahere nolui, remedia suppeditare incepti, & quidem serum, quantum adhuc sublege circulationis, per diaphoresin ac diuresin, educere tentabam, sequentia verò exhibui remedia. R. Sal. Vol. oleos. sylv. Tinct. bezoard. āā. ʒiʒ. Liqueor C. C. succinat ʒj. M. d. ad. v. f. **darvon des Tages 3. mal 25. bis 30. Tropfen zu nehmen**/ Pro potu ordinario commendavi sequentes species R. Rad. ʒ. aperient. āā. ʒiʒ. ononid. sem. anis āā. ʒj. incis. & Contus d. ad Ch. S. species **zu 2. Maas Wasser**. Ob dolorem gravativum ventriculi, parùm ciborum assumere potuit, quem dolorem eo tempore sero fluctuanti in abdomine adscripsi, & sic nulli remedio nisi evacuationi abdominis cessurum judicavi, ut tamen ægroto innotesceret, nihil intentatum relinqui, adhibui confortantia, stomachica, ad vires restaurandas, nimis enim ob illam abstinentiam debilitatus erat, sequentia. R. aq. meliss. fl. tilix. āā. ʒiʒ. Cinam. C. Vin. ʒvj. pulv. Cordial. pretios. Confect. AlKern. incom. ʒʒ. Syrup. fl. tunic. ʒʒ. M. de. ad. V. S. **Stärkendes Wasser davon öfters zu nehmen**. Hisce juvenis ille per dies 14. fere usus fuit, sed absque emolumento; Cui postea diuretica, in majori dosi dare incepti & quidem sequentia. R. Rad. ʒ. aperient. urtic. ononid. āā. ʒʒ. HB. equiset. Saxifrag. althææ. malv. āā. Mj. flor. Lamii. Malv. arborææ. āā. ʒʒ. Sem: petroselin. milii. Solis. anis. āā. ʒiʒ. incis. & cont. dent. ad Ch. S. species **zu 1½ Maas Wasser/ so lang als harte Eyer zu sieden/ wann es aufgetruckt/ Morgens und Abends ein Glas voll warm zu nehmen**. Sed & hitce non obstantibus, abdomen tumeat ut antea, cætera etiam symptomata eadem manebant, unde alia remedia (postquam hæc, bis vel ter repetierat) ad movere animum induxi, & quidem hydragoga dicta, quæ inter, primo seligebam sequentia. R. Resin. jalap. gr. V. diagryd. Sulphurat. fœcul. bryon. āā. gr. iij. ol. anis. gt. j. M. F. p. d. ad. ch. S. **Laxier Pulverlein in einem lindt gesotnen Ey zu nehmen**. Sed

absque ulla commota sede, hoc sumtum est, quorum dosin sequentibus diebus augebam, sic sex sedibus purgabatur cum euphorasia quidem, illam ad huc parum auctam dosin septem præter lapsis diebus denuo exhibui, cujus effectus tantus erat, ut æger se jam saluum æstimaret, quia abdomen sic detumuerat ut respiratio multum esset facilior, & cibos in majori quantitate assumere possent. Hisce perceptis, suasi ægroto, ut in regione lumborum, & umbilici abdomen filo metiatur. Sequenti hebdomadâ datus pulvis hydragogus constans ex resinæ jalap. & gum. gutt. āā. gr. V. cujus ope iterum tantum egerebat, ut abdomen latitudine unius pollicis se contraheret, & sic ægrotus tam benè se haberet ut omnibus occupationibus in domo præesset, & conciones frequentaret, sed cibos nondum in sufficienti quantitate assumere illi liceret, statim enim post assumptos cibos sentiebat dolorem gravativum in dextro hypochondrio, ubi etiam nunc evacuato in tantum sero, elevatio vel tumor quidam justo major apparebat, quem ipsemet digitis tangens pro induratione hepatis habebam, quarum cogitationum non parva erant confirmatio recensita de lapsu trunci lignei in istam corporis regionē. Licet verò illam per moram adeò radicatam noxam resolvi mihi ferè impossibile videretur, tamen resolventia adhibenda censei, primò quidem sacculos resolventes, & discutientes in usum vocavi sequentes. R. HB. malv. parietar. melilot. āā. Mj. fl. chamomil. sambuc. organ. āā. ꝑ. incis. & contus. d. ad. ch. f. Species **zum Kräuter: Säcklein.** Hos etiam nihil efficientes sequebatur empl. de. cicut. cum empl. diaphor. Mins. & ol. philosoph. malaxatum, quod dextro hypochondrio imponi iussi, sed & hoc irritum fuit. Urgente de hinc avido sanitatis ægro ut adhuc semel ultimo præscriptam dosin pulveris hydragogi ipsi subministrarem, non potui illi hac in re omnino deesse, dedique anxie desideranti pulvisculum, quem & non sine emolumento assumsisse videbatur, abdomen enim rursus aliqua ex parte diminutum est, imò credidisset juvenis se omnino restitutum esse nisi ventriculi debilitas eodem perrexisset tramite, nihil enim ferre cibi, præter lac caprillum illique intinctum panem tenerrimum valebat. Cum verò abdomine sic diminuto

latior ageret, solâ ventriculi teneritudine afflictus, omniaque proin esse in vado viderentur, ex improvîso nihil tale metuentem gravissima atque intolerabilis corripuit cordis palpitatio, ipso ferè octobris initio. Illum proin hæctenus me adeuntem propriis in ædibus decumbentem invisi; Omnibus perscrutatis sequentem exhibui cardiacam potionem. R. aq. fl. tiliæ. Cerasor. n. buglos. āā. ℥ij. Cinamom. buglos. ℥℥. pulv. cordial. pretios. Liquor. C. C. succinat. āā. ℥℥. Conf. alKerm. inc. ℥j. Syrup. fl. tunic. ℥℥. M. d. ad. V.

S. Krafft Wasser. Successere tandem, dum urebantur interna, cum extremorum frigore, deliquia, ac Lipothymici insultus, imò convulsivi motus, ea fuit motuum horum vis, ac truculentia, ut resistere diutius gemens jam diu tanto sub onere natura porrò non valeret, ac succubuit tandem illa, postquam ab insultu violentæ palpitationis effluxissent horæ 45. Defuncti cadaver, ut parentes cultello anatomico Subjicere permitterent, instabam, abhorrent enim ab illis sectionibus plus quam à vermibus horrendis, quorum corpus esca est, qua de re jam olim Beatus Wepferus conquestus fuit; Concesserunt illi, ut in præsentia patris illud inspicerem, aperta abdominis cavitate, in ea circiter feri extra vasati mensuras tres deprehendi, cujus scaturiginem primam pro viribus, ac sedulo, sed frustra quærebam. Neque enim in parte convexa hepatis, neque concavo inveni vascula aperta vel fissuras. Intestina & viscera omnia (exceptis hepate, & liene) in statu naturali comparebant, hepar verò molem consuetam stupenda superabat magnitudine, cujus & ingens fuit durities, id verò non solum dextrum, sed & sinistrum hypochondrium occupabat, imo ad umbilicum usque se extendebat, ligamentum longum ex vena umbilicali coalita ortum, quod ex jecoris fissura egressum in umbilicum desinit, validum erat & substantiam referebat musculosam. Cystis fellea justo quoque major adparuit, & ni fallor plusquam ℥iv. bilis continuit, cujus consistentia nimis spissa & glutinosa videbatur. Causa verò singularis duritiei in hepate ea se perlustranti obtulit sabulosa scilicet tophacea, imo calculosa, substantiæ hepaticæ consistentia ac structura, quæ concretis in tubulorum glandularumque

rumque cavitatibus succis dubio procul debebatur. Lienem tumidum & justo duriolem magnitudine non diminutum fel magis auctum deprehendi. Ventriculi latera tam arcte ista incurbentis massæ hepaticæ mole fibrin vicem erant admota, imo appressa, ut duo asserculi complanati sibi in vicem solent arctius incumbere:

CASUS SECUNDUS.

Huldricus *Fischli* Dieffenhofianus, qui vitam vites colendo colerat eodem anno, sed versus finem M. 7bris, consilium à me petiit, pro uxore valde & jam diu ægrotante, secum ferens urinam inspiciendam, quæ ferè sanorum urinæ similis, nisi quod mihi nimis limpida videbatur. Ob ingentem verò varietatem molestiarum, quam recensita mariti indicabant, nolui remedia subministrare, antequam in rem præsentem eundo paulo post domum egressus intravissem, illam inveniens in lecto jam sic emaciatam, ut magis skeleton quam fæminam vivam referret. Primò etiam aspectu, periculum quod illi imminerebat præsentissimum & ineluctabile deprehense. Omnibus proinde sedulo pensatis, magis etiam in hoc iudicio meo confirmabar, mihi enim antecedentia nosse cupido respondit, se jam vere ejusdem anni ictero laborasse adeò ut non solum album oculi, sed & peripheria totius corporis colore flavo tincta fuerit; postea colorem hunc ictericum evanuisse sed tamen nunquam sese melius habuisse, & ob multos labores quibus obruebatur, & penuriam tam virium quam alimentorum malum in pejus sensim degenerasse; Nunc verò cum illi sit res angustæ domi, & adhuc valetudine adversa prematur panem necessarium (licet eum in parcissima dosi valeat assumere ac ferre) comparatum sibi haud esse possibilem querebatur. Huic igitur malo coquus liberalis subvenire poterat æque ac Medicus. Patiebatur verò ægra dolores vagos in omnibus partibus totius corporis, & maxima erat de hypochondrio dextro querela. Menses quidem fluebant sed inordinate. fecit etiam verba de tumore quodam in latere dextro, sed advertens me eum esse exploraturum, nolens contactum ferre, regessit jam iterum evanuisse illum tumorem, an pudor in-
tempelivus

tempestivus, an verò timor illam retraxerit, ignoro. Omnibus his symptomatibus ex recensione perceptis infelicem me aestimabam, quòd in tales sub initia praxeos inciderim ægrotos, quibus convalescentiæ spes superstit nulla. At sinè murmure populi medicamentis destitutam illam relinquere non potui. Timebam verò imò perspiciebam, iæterum verno tempore evanescentem, sua tamen labe sanguinem non deseruisse, sed altissimas in ejus massa radices egisse. Suspectam pro in esse rem, & anguem quod ajunt in herba latere censui, memor tumoris dextri lateris, quem allegaverat. (licet eo tempore ægra, colore flavo non suffunderetur) Aggressus verò rem, primum sequens exhibui. R. Tinct. ꝑcis hellebor. ʒij. Essent. trifol. fib. succin. āā. ʒj. M. d. ad. V. S. Essenz darvon täglich 3. mahl 30. Tropffen zu nehmen. R. Regul. ʒnij. Medic. Lap. judaic. aa. ʒij. milleped. arcan. duplicat. aa. ʒj. Cinab. antimon. ʒß. M. d. ad. sc. S. Pulver darvon alle Tag 2. mahl 3. Messer-spitz zu nehmen. Sed his sine ullo levamine usâ fuit, ob conatus verò qui aderant frequentes vomendi & amaritiam quam in ore sentiebat, mecum deliberabam an liceat vomitorium exhibere, cum ad esse viderentur contra indicantia sc. debilitas virium diuturna jam morbi duratio, dedi hinc Cautelâ usus dosin mitiorem sequentem. R. Tartar. emetic. gr. 1ß. pulv. Cornach. gr. Vj. M. F. p. d. ad. ch. S. Pulver auf ein mahl zu nehmen/ Vomuit ægra, sed non sine molestia manit etiam res in eodem statu post vomitorium, nisi quod gravius fere jam de rutibus flatuumque molestia quereretur. Concoctio semper manit infirmior, & appetitus prostratus. Obviam ire his conabar sequentibus R. Sal. Vol. oleos. Sylv. Essent. absynth. Com. āā. ʒiß. M. d. ad. V. S. des Tages 3. mahl darvon 25. bis 30. Tropffen zu nehmen. Denique decoctum herbarum visceralium sequens præparavi. R. HB. agrimon. C. toto. Chamæd. Scolopend. pyrol. aa. Mj. Sem. anis. rad. liquirit aa. ʒij. incis. & Contus. d. ad. ch. S. Species zu 1½ Maas Wasser. Pilulis sequentibus diu quoque usâ est. R. extract. absynth. Centaur. minor. Card. bened. aa. ʒj. Chelidon. major. gentian. cruciat. aa. ʒij. Limatur: Chalyb.

Chalyb. in alcohol redacta ʒiſs. M. F. pilul. ex ʒj. No XL. con-
 ſpergantur pulv. Lycopodii. d. ad. ſc. **S' alle Morgen und Abends**
7. biß 9. darvon zu nehmen. Etiam iſta parum levaminis artu-
 tunt, ſed potius de die indiem magis emaciata eſt ægra, non ſer-
 bat autem niſi difficilime decubitum in dorſo, ſemperque erat ca-
 pite verſus genua depreſſo. Quorum ſituum moleſtorum cauſam
 ſuſpicabar eſſe tumorem ab ipſa accuſatum (licet ejus præſentiam
 poſtea inquirere negaret volenti) cum tandem pertæſa remedia-
 rum ab eorum uſu abſtinere decreviſſet, rogavit ut ad eam adhe-
 ſemel accederem, tum gratias mihi pro acceptis beneficiis curæ
 que hætenus abhibita agens, dicebat mihi, ſc, quod ſit candida
 mortis, non latere, nec quidquam aliud optare, quam ut bre-
 hoc ex ergaſtulo liceat emigrare, eſſe enim malum ſuum in-
 pugnabile, rogabat hinc, ut poſtquam animam efflaverit, cauſam
 ver ejus inſpiciatur, ut malum quo laborabat detegi, & aliis, illi
 vexatis eò facilius ſuccurri poſſit. Octo abhinc diebus extincta
 eſt mulier, ejus cadaver ut petierat cultro anatomico ſubjecto,
 ſtatim remoto induſio, tumor iſte quem ſubſediſſe dixerat appa-
 ruit, ut dicere mox adſtantibus licuerit, vix ulla hic opus eſſe
 ſtione, quia ſedes mali jam videatur eſſe in propatulo; Cauſam
 verò primam, & remotiorem, in hoc cadavere fruſtraneum mihi
 videri indagare, mortis ſaltem cauſam eſſe evidentem, nempe tu-
 morem iſtum hepaticum, qui totius maſſæ ſanguineæ mixturam
 perturbans ſenſim mortem acceleravit. Ut tamen curioſitate
 meæ ſatis facerem, integumenta abdominis diſſecui, & præter
 totius hepatis ſtatum detexi, fuerunt enim tres in parte convexa
 tumores valde elevati, & fere dehifcentes, albentes à materia
 quam lardo molliori ſimilem continebant, vel ſi mavis albumen
 ovorum coctum referente. Tumor medius magnitudine ovum
 columbinum, cæteri duo vero nuceſ moschatas adæquabant, an-
 materia contenta Oppoſites vel atheromata, vel ſteatomata
 vocare velint per me licebit, ſciant tamen illam materi-
 fuiſſe pinguem, propriis non concluſam folliculis. Hepar natura
 lem magnitudinem multum ſuperabat, adeo ut totum terè abdomē
 occuparet

occuparet, uti in præcedenti casu quoque observatum erat. Substantia verò totius hepatis erat indurata à materia sabulosa, & calculosa, ad eundem cum dicti juvenis hepate modum, adeò ut color externus, internusque plane mutatus, & lividus appareret. Vesica fellea ad minimum $\frac{3}{4}$ bilis continebat, ventriculus verò uti in priori casu in se erat collapsus, totusque flaccidus, eadem quippe ratione ab ejusdem molis hepate pressus tam diu, & coarctatus, unde nausea illa ciborum, de qua ægra semper conquesta fuerat; Ab assumptione enim ciborum, quantumvis parcâ, dolorem gravativum, pressionemque ventriculi senserat. Lienem subrumidum, & justo duriorem inveni, totum corpus adeò emaciatum, ut epiploon nihil nisi duplicatam membranam pinguedine destitutam omni exhiberet. Nullum ad sceleton myologicum aptius subjectum mihi per dies vitæ optarem, sed eò illud applicare non licebat. In cavitate abdominis etiam erat extravasatio seri justo major.

CAPUT SECUNDUM ÆTIOLOGICUM,

Phænomenorum quasdam rationes Considerans.

EXrecensitis hætenus casibus satis liquet, juvenem & scemnam eodem morbo laborasse, licet non eadem primæ causæ, & præcise eadem symptomata adfuerint, in plurimis tamen habebant similitudinem, & numero malorum, & atrociam.

Fuit utrimque observata hepatis moles prægrandis, & induratio; Sed lubet primum de juvene dispicere. In eo quidem indurationi huic & præter naturali incremento occasionem videtur dedisse lapsus lignei trunci in hepatis regionem. Cum enim hepar innumeris glandulis, seu mavis vasorum intorsionibus sit referum, facile quædam illarum impressione violenta tanti ponderis porerit graviter premi, coarctari, & obstrui, & sic opilatione facta, & neglecta, sensim malum in pejus abiit, adeò ut tandem affluente ad istas angustias, & mæandros tartareæ indolis succo, illa ampla, & tophacea hepatis moles succreverit.

Quod morbi hepatici inter Chronicos esse soleant non mirandum, licet enim centenæ aliquot glandulæ hujus parenchymata sint obstructæ, cæteræ tamen necessitati respondere non nunt, tum quod obstructions lente soleant generari, tum quod non omnes mox hepatis functiones adimant; Quod & circa ductus Cysticos, & poros biliarios fieri solet, uno enim ocluso alteri rei præsidet, postquam verò à calculo, aliave quacunque causa oclusio ductus choledochi ipsius facta fuerit, non aliter fieri potest quam ut regurgitatio bilis per ramulos venæ cavæ ascendentiæ versus cor, sanguineamque massam sequatur; unde corruptio sanguinis, statusque icterici oriuntur frequentes, nec potest altera quàm magna sanguinis fieri alteratio affusâ bile, Licet antea bilis fuerit sanguinis massæ propria, tamen per secretionem in hepate & moram quam fecit in cysti fellea, non potest non multum mutari & acui, sicque sanguini, quasi heterogenei quid admisceatur inque illo has turbas cudere.

Omnes glandulæ conglobatæ æque, ac conglomeratæ intumescere, situm suum & magnitudinem naturalem, variomodo mutare, & superare possunt, ut nobis exempla occurrunt in scrophulis strumis &c. Hoc etiam glandulis hepatis contingere nemo in fine ire poterit, exempla enim innumera prostant. Licebit verò à brutis illud huc transferre exemplum quamvis magis naturale, ac non proprie morbosum, quòd coquis & judæis notissimum, ac familiare est, quòd hepar anserinum per saginationem augetur & cellule illæ, quas aliàs sanguis possidet, & alluit solus, per pinguedinem distenduntur; Ipsemet tale vidi hepar, quod pondere sibi p. Co. æquabat, inter assandum verò pinguedo clara ex illa stillabat & a. 3x. Si à pinguedine, materia tam molli, interstitia jecoris adeo sunt dilatari, cur non à materia graviore, viscidiori, tartareâ, ac quasi calculosâ, uti in recensitis casibus factum fuisse recensuimus. Doleo quod non permissum mihi fuerit, viscus illud amplius prætumidum que eximere ex corpore, ejusque examinare pondus, præter enim adstans vetabat, illud ex corpore rescindi.

Miror, & forsan non imèrito, hanc abortam subito & inopinè

ter cordis palpitationem, in nullo enim aneurismate quantumcunque sit major facile motus ac pulsatio percipitur, tantus quippe erat impetus, corde sinistrum pectoris latus pulsante, ut perciperem ad motam firmiter manū non sine violentia reperi, ac repelli. In sectione nullum inveni polypum quos omni industria quærebam, neque coagulum tam viscidum, quod hujus fortioris, & depravati motus causa potuisset existere; an per educationem feri liquidi acrimonia in sanguine adeo fuerit aucta, ut constrictionem quandam in cordis motricibus fibris excitare potuerit, vel quænam hujus phænomeni fuerit causa, libenter ab aliis percipiam, qui forsitan ad spissiores sanguinem, ad flatulentam cordis tensionem moleve hepatis aortam prementis malint confugere. Morbos hepatis, & lienis cor in consensum trahere & palpitationem, excitare auctores quidem confirmant, sed quâ ex causa & quomodo fiat nullibi inveni, an ex inflammatione vel nervorum consensu ipsi judicent; Ex antecedentibus nulla perturbatio tanta spirituum apparebat, quæ huic motui extraordinario ansam præbere potuisset.

Sunt vero etiam nonnulla circa casum alterum monenda. Ingens moles hepatis in prædicto juvene, in ipsis dubio procul morbi incunabulis formata, ac dehinc novis tophacei accrementi augmentis tam late extensa fuit. In nostra verò fœmina chronici potius productum morbi videbatur enormis magnitudo ac durities singularis ejusdem visceris. Patet enim ex recensitis diu eam male habuisse, neque igitur miremur, si crebra percolatione sanguinis male dispositi pededentim in illis acinis hepatis particulæ illæ glutinosæ, & viscidæ hæserint, & tandem sic se accumularint, ut ad magnitudinem præternaturalem redactum sit hepar, ac dilatatum, & simul morâ visceris stagnantis induratum.

Hæc sanguinis pravi & cacochymici dispositio probatur à lienis hepatis admniculi dispositione, quippe qui in statu quoque præter naturali repertus est durior subhumidusque. Functio enim lienis alias facile impeditur, ejus enim structura, ad facilem stasim multum confert ob singularem arteriæ ac venæ proportionem, &

ramificationem, cellulasque illas frequentissimas ejus parenchymatis constituentes.

Hujus morbi causa mediata, fuerunt illi succi cacochymia viscosi, sanguinem inficientes, hisque admixta ramenta tartarea fabulosa cum viscido haud difficulter indurescentia. Miror verò tarda mali incrementa, imò magis miror fœminam vixisse tam diu, tam nobile viscere tam graviter læso & infarcto. Et qui factum ut tanta hepatis massa, non corrumperetur tota; Cum nulli partem totius corporis major affluxus sit sanguinis spiritibus efficitur quàm hepatis per venam portæ, quæ magnitudine arteriam hepaticam aliquoties superat; Arteriosus autem qui ad hepar fluit sanguis non sufficit ad calefaciendum, & vigore novo in buendum sanguinem venosum, & totum viscus. Hujus sanguinis officium saltè est nutrire hepar, sed cum nutritione pars simul calefacit, & ope spirituum seu impetum facientium stasis & coagulatio impeditur, quæ tamen hic & maxima, & diuturna fuit, ex ipsa hac ratione deficiente.

Remotiores causæ variæ concurrerunt, quid enim vitæ generis ad hunc morbum tribuere possit neminem nisi harum rerum imperitos latet, cruda enim & concoctu difficilia assumere ex impia pauperculi coguntur, quibus ventriculus digerendis non par est, & sic primæ concoctionis vitium commissum in secunda non facile corrigitur. Chylus enim tam crudus, & multis particulis heterogeneis refertus facillime sanguinem corruptum procreat, cujusmodi sanguinis pravi tristes fructus sunt similia his, quæ desideratissimus exempla, gravissimæ scilicet parenchymatum obstructions, & indurationes. Mireris potius non frequentiora esse istiusmodi mala, in magno eorum numero qui hac sortis inclementia penuriâque premuntur ac duriore laborum vitæque genere; Efficere verò forsitan major eorum numerus si essent delicatuli pauperes ut illi, quibus omnia comoda præsto sunt, cujus nobis podagra exemplum est; Rusticos enim illa laborare posse non dubito, sed ob laborem & motum necessarium, nec crebro, nec diu illâ detinentur, nam quiete concessa malum latius serpere, & profundiores radices agere solet.

Bilis visciditas non parùm huic malo addidit, quamvis & ejus merito effectus audiat, si enim à sanguine rite separari non potuit, vel potius in sanguinem ruptis aggeribus, regurgitavit, non potuit non & chylicatio, & sanguinis purificatio depravari; Testatur id icterus prægressus, & latens ab illo hæctenus cachexia. Quàm necessaria ex adverso sit bilis admixtio in intestino duodeno, ad separationem chyli ab excrementis, omnes anatomici annotarunt, à quibusdam eorum balsamum vitæ vocatur, quod sanguinem ab omni putredine præservet, ex illius enim defectu innumera mala ortum ducunt. Nec obijcias mihi abundantes in utroque casu bilis copias quatuor in primo, septem circiter in secundo unciarum. Ingentem sane, & notabilem quantitatem, sed inutiliter in vesicula hærentem torpentemque. Sive jam ob hepatis molem, sive nimis distentam vesiculam, sive ductus compressionem, fluere abundans latex amarus ad duodenum non poterit. Ista enim abundantia videtur causa.

Ructibus ægra valde vexabatur, qui à pondere hepatis, & cruditatibus in ventriculo retentis orti videntur; Ob pondus enim ventriculi latera in se fuerunt collapsa, imo compressa, historia indicante, & sic exitu denegato per pylorum, seu orificium dextrum ventriculi, coguntur surgere ad superiora, nempe ad orificium sinistrum seu œsophagum. Nihil enim sunt hi ructus quàm flatus, halitusque explosi, elatere quodam gaudent non parvo, & si aliquamdiu coerceantur, eo majori vi illum exercere solent, & qua data porta erumpunt. Quàm magna inde oriantur incommoda, & dolores enormes, illi satis effari poterunt, qui illi torquentur, & licet directa spasmi causa non sint, sæpius tamen, per indirectum spasmos atroces excitant, ad leipothymiam usque, ab illis enim spiritus non parùm turbantur, fibræque graviter tenduntur.

Animi pathemata hujus mali non minimam causam esse merito agnoscendum, saltem in fœmina nostra. Temperamento enim qualicumque gaudentibus, iram damnum maximum inferre in propatulo est & exempla id tota die docent, spiritus enim ita confun.

confunduntur. & turbantur, ut in proverbium abierit, ira furor brevis est, à quâ nec illa omnino immunis fuit; Illos quibus temperamentum satis frigidum, & phlegmaticum, uti ægræ hujus videbatur, tristitia & mœror omnibus ferè spiritibus orbantur, & nemo in dubium vocabit illam tristitiâ & solitudine fuisse confectam, cui enim res angusta domi, & adhuc valetudo adversa, la non potest non affligi; Per pauci dantur qui suâ sorte contenti, licet sæpe inter feliciores sint, nostra sane inter illos non fuit.

Quid verò dicemus de cerbero tricipiti hujus hepatis indurati, triplici nimirum, quem supra recensui abscessu, lardi formam materiâ turgente? Aliter sane collectum fuit apprensus hoc lardum, quàm pinguedo in hepate asserino, nec debetur justo sanguinis pinguis, & oleosi ut illa, circulo, sed stagnationi viscerum moris in his glandularum tubulorumque mucidorum mœandris condensati, ac coagulati. Hi abscessus aperti forsân fuissent si ægri diutius in vivis mansisset, membranâ tenui hætenus hanc materiam ad huc continente, ut effluxus in abdomen impediretur, etiam si tenuior facta fuisset materia. Deo vero gratiæ debentur quod illam diutius hoc malo torqueri noluerit. Si tunica enim hæc fuisset rupta, & materia attenuata in cavitatem abdominis evacuatam non potuisset non majores molestias excitare. Licet sint qui venter hepatis partem, integumentis abdominis conglutinari possent, sic pededentim integumenta suppurari, ut sibi materia transiret per parietem, sed notum est omnem materiam inferiora potius, quàm superiora petere.

Quam nobile autem, ac necessarium ad vitalia munera viscerum sit hepar satis apparet, si illius functiones proprias considerentur non solum enim calore suo juvat concoctionem ventriculi, succumque sanguinem à mesenterio, intestinis omnibus, ventriculo pancreate, Liene, & omento, per ramos qui venam portæ convehunt, sed & necessarium illum præparat liquorem, scilicet bilem

quæ abundans nimium in sanguine illi gravior fieret & noxia, affundi verò necessario debet intestini duodeni chylo perficiendo, cui negotio absolute necessarius est amaricans hic liquor, si recte id debeat procedere. Ipsa verò hæc functionis hepaticæ nobilitas, & necessitas abunde docet, quas vitæ insidias struat, quæ minetur pericula ejus depravatio. Nostris enim similibusque casibus ponderatis mirari satis nequeo, potuisse aliquos de necessitate hepatis dubitare, atque affirmare imprudenter, posse hominem etiam absque hepate vivere; Quod de Ortelio Anteverpiensi memorant, si historix fides. Ferendum forsan facilius esset, si lienis negarent necessitatem, de cujus extirpatione passim legimus, verum etiam ibi impingent, cum eam in homine nemo facile tentaverit, cujus vasorum lienalium alia quoque ratio est. In canibus experimentum quidem hoc cum curâ institui, & aliquibus junioribus, dissectis integumentis abdominis vasa ligando lienem abscondi extraxique, intestina verò cum omento reposui, incisionem abdominis consuendo occlusi, & sic cicatricem natura obduxit. Canes verò illi etiam ejus defectum non absque maxima molestia post absolutam curam tulerunt; Ingesta enim diu in stomacho retinere non potuerunt, sed mox per vomitum, & indigesta reiecerunt; Urinam justo sæpius reddiderunt. Unde satis elucet lienem non solum ad bene esse, sed & ad esse inservire, quod forsan clarius apparuisset, si illos diutius sustentassem, de die in diem enim magis emaciati sunt, & sic dubio procul tabefacti febre lentâ interiissent; an alii in hac operatione me feliciores fuerint ignoro.

Nostræ vero historix cautum esse in prognosi chronicorum morborum jubent Medicum, sæpe enim occultum est periculum, Medicus igitur uti semper, ita magis adhuc in similibus casibus iudicium prudenter ferat. Sive enim de diurnitate, sive de eventu talium præfagia à curiosis requirantur, aqua certe Medico hærebit, nisi agyrtarum more vanam loquacitatem in subsidium velit vocare illorum ineptis desideriis hac ratione utcumque satisfacturus, Interim quisque cui granum salis est facile concipiet,

si jam facta sit induratio hepatis, ffidiculter eam imò non curari la puero si ab initio statim Medici prudentis consilium adhibitum fuisset, non omnis spes curationis evanuisset, sed ut hi homines solent primo se & suos concedunt medicalis, carnificibus &c. Postea verò rebus desperatis, medicum consulunt vocantque post festum, sero enim medicina paratur, cum mala per longas inva luere moras. Ad fœminam verò quod attinet ex recensitis satis apparet, illam omnino fuisse cacochymicam, sic ut omnes humores à qualitate laudabili nimis recesserint, & loco gelatinosarum particularum, serosis, impuris, acribus fuerint referti, neque proin ad nutritionem partium, neque ad medelam apti; Et talia inter plebeios homines non possunt præcaveri; Quamdiu enim à malo non ita urgentur, ut in lecto detineantur, vix advocabitur Medi cus, si verò unquam principiis obstandum præsertim hoc in casu id requiritur.

In descriptione casus indicatur, menses adhuc semper fluxisse, quod apud plurimos signum habetur superantis naturæ, scilicet quod hæc vi sufficienti polleat quâ sibi infensa expellere queat, in hoc verò subjecto magis indicabant dyscrasiam, & colliquationem sanguinis, facile sic exstillantis sub orgasmo, ruptis vasculis

Si quis in principio & ante confirmationem hujus affectus consilium peteret, illi facilius liceret succurrere, mille remedia non omnia æque tuta vel salutaria solent hic commendari. In curatione vero istius modi ad indicationes quæ occurrunt probe attendendum; Si enim malum in ventriculo initium sumat, & ipse officio suo non satisfaciat, vel ob liquorem gastricum inertem, vel ob flacciditatem ventriculi, atoniam &c. Digerentibus, roborantibus, carminativis, & nervinis succurrendum. Quo pertinet aromatica, alexipharmaca, spirituosa &c. Si verò ventriculus suo muneri respondeat, interim malum in intestinis hæreat, sic ut chylus non probe separetur, sed impurus sanguini adducatur, ex vitio bilis, & succi pancreatici, aut ob visciditatem aut ob inertiam (quæ quidem sunt occulta, & non nisi à circumspicis practicis observantur) prout & quandoque,

tenax, & viscidus quidam mucus in intestinis introitum chyli ad vasa lactea impedit, vel crudus aut minus coctus per vasa lactea sanguini advehitur, tunc diluentia stimulantia, vel etiam lenia laxantia, & evacuantia in usum vocanda, ut materia illa viscida, vel incidatur, vel è corpore eliminetur. Si massa sanguinea hac ratione jam sit quodam infecta vitio, visciditate scilicet, lentore vel acrimoniâ quadam, tunc incidentia, demulcentia, resolventia diaphoretica operam navabunt. Ex adverso si sit nimis phlegmatica colliquativa, cacochymica; Incrassantia, mucilaginosâ, & gelatinosâ malum corrigent.

Bilem in morbis hepaticis præcipue aut pati, aut agere nemo facile dubitaverit, si enim in cæteris visceribus, ut pulmonibus, & liene sanguis non satis attenuetur, & tali modo hepatis soli onus imponatur, non mirum si illi succumbat, & secretio bilis non parum depravetur, quæ tum qualitate, vel quantitate peccare solet, pro quorum varietate vitiorum etiam varia remedia adhibenda esse, res ipsa loquitur.

Id porro Corollarii, ex ista nostrarum historiarum deductione fluit. Regulis diætæ quemque debere deditum esse, & obsecundantem, præsertim verò valetudinarios eò adstringi, ne malum quod in sinu fovet augeatur,; Præcipue observandus est usus sex rerum à medicis non naturalium dictarum. Aëris enim humiditas, gravitas & caloris & frigoris excessus evitanda. Ciborum crudorum concoctu difficilium evitatio omnibus necessaria, & eò nocentior est eorum quantitas, quo qualitas vitiosior fuerit, & succis nostris dissimilior. Motus nimius quàm atterat vires, è contra vita sedentaria, & quietis abusus quantum sanguini sit inimicus; experientia clarissime docet. Somnum omni modo esse necessarium, quisque ipsemet experitur, dum ne triduum absque illo transigere sine noxa, molestiaque summa valeamus, qui verò illi nimis sunt dediti, reddunt spiritus torpidiores, & inertes, ut simul sanguinis circulus non possit non vitium pati; Vigiliarum somnique ratio Crasin, statumque spirituum animalium moderantur, excessus utrimque nocet, vigiliæ enim dissipant, confunduntque

spiritus, somnus vero nimius eos figit quasi, serosisque obrutos
moleculis suffocat. Non minimum momentum nostræ sanitatis
dependere ab excretis, exemplo potest esse transpiratio insensibi-
lis, quæ inhibita tot genera infert morborum, alvi dejectiones cre-
bræ non absque debilitatione & incommodo fiunt, è contra nemo
facile sanus erit, nisi alvus assumtis respondeat. Animi pathema-
tum effectus jam supra descripti sunt, illorum igitur moderamina
curâ omni atque attentione studendû, si sanitatem diligas: Circa
omnia verò isthæc notissima valet regula. Medio tutissimus ibi
Perpetuæ enim omnibusque convenientes regulæ in dissertatio-
nibus dari non possunt, ob idiosyncrasiam individuorum; Consue-
tudini enim multum esse dandû scimus, monente prudenter Co-
sene: *natura consuetæ, etsi insuetis sint deteriora, minus molesta esse*

T A N T U M.

JONAAS BROUNNERUS, MEDIC. LICENT.

Αναγεγραμμένον

Serus? dic, en labor omnia vincet.

AD mores veluti nunquam *via sera* probatos,
Ad Musas nunquam sic *via sera* nimis,
Ad Medicam *Serus* veniam: præclara monenti
Dicebas, *Serus!* quod cecinere Tui:
Serus? ego: Minime; dic, *En labor omnia vincet!*
Dixisti: *vicit* nunc *labor* iste tuus:
Ardua quæque tuus *vicit labor* improbus usque
Numine propitio, Teque corolla manet:
Te patriæ illustant clarissima nomina Gentis,
Illustras eadem tu quoque luce nova:
Et *PATRIUM*, & *Gnatos*, *FRATREMQUE* imitatis, eorum
Nec te destituit summus honoreis apex:
Gratulor ex animo Tibi tam præclara brabea,
Nec tentata tibi *sera* fuisse putem.
Te præstet salvum *Fons* unicus ille salutis,
Te salvo multam sentiat æger opem!
Nunquam *sera* manus tua sit: Te stemmate dignum
In primis Medicum secula *sera* canant!

Sic Eximio ac Nobilissimo Domino *Alibi*